

ข่าว ปีที่ : ข่าวปีที่ 1 ฉบับที่ 10 ประจำเดือน 10 2541

หัวข้อข่าว : หลักการและแนวปฏิบัติมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล

รายละเอียด :

สภาพปัญหาและความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนในระยะเวลาที่ผ่านมาการบริหารมหาวิทยาลัยได้ยึดโยงอยู่กับระบบราชการมาอย่างแน่นแฟ้น ทั้งระบบการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การเงิน และการพัสดุ โดยมีระบบการควบคุมและกำกับดูแลที่เป็นไปภายใต้กฎเกณฑ์ของระบบราชการที่ถือปฏิบัติกันโดยทั่วไป สำหรับกรม กองของระบบราชการ การดำเนินการต่าง ๆ ต้องยึดถือกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ โดยเคร่งครัด ซึ่งในบางกรณีก็อาจขัดกับลักษณะการบริหารมหาวิทยาลัยที่ต้องการความยืดหยุ่น ความคล่องตัว และความฉับไวในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สนองตอบความก้าวหน้าทางวิชาการได้ ทางด้านการบริหารงานบุคคลก็ประสบปัญหาอย่างมาก โดยเฉพาะการที่ไม่สามารถดึงดูดคนดี คนเก่งให้เข้าสู่มหาวิทยาลัยได้ อันเข้ากับลักษณะ "รักษาคนดีไว้ไม่ได้ คนเก่งภายนอกก็ไม่อยากเข้ามาร่วม คนไม่เหมาะสมก็เอาออกยาก" การกำหนดค่าตอบแทนที่เป็นธรรมก็ไม่อาจกระทำได้ เพราะยังคงความเป็นข้าราชการอยู่ ปัญหาการบริหารด้านการเงิน ทรัพย์สิน และงบประมาณ รวมทั้งการพัสดุนั้น ดูว่าจะเป็นสิ่งที่มีความอึดอัดในการปฏิบัติกันมาโดยตลอด และได้มีความต้องการที่จะให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้มีระบบและระเบียบว่าด้วยการเงินและทรัพย์สินและการพัสดุของตนเองมาเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งมีคำพูดเสมอว่า ถ้าไม่เป็นระบบราชการก็จะสะดวกกว่านี้และมีประสิทธิภาพมากกว่านี้

ความไม่คล่องตัวและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นกรอบในการบริหารมหาวิทยาลัยตามระบบราชการเหล่านี้ถูกยกมาเป็นข้ออ้างโดยตลอดว่า เป็นเหตุแห่งความไม่มีประสิทธิภาพของการบริหารมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดภาวะวิกฤตในการปฏิบัติการกิจของมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงคุณภาพของการผลิตบัณฑิตและการวิจัย อันเป็นการกิจหลักของมหาวิทยาลัยอยู่ด้วยตราบใดที่มหาวิทยาลัยยังอยู่ในระบบราชการ การแก้ไขเหตุแห่งความไม่มีประสิทธิภาพคงกระทำได้ยาก เพราะจำเป็นต้องแก้ไขในหลายจุดและบางครั้งก็ไม่อาจกระทำได้ เนื่องจากหากมีการแก้ไขแล้วก็จะกระทบไปถึงส่วนราชการอื่นด้วยเช่น การปรับโครงสร้างอัตราเงินเดือน เป็นต้น ซึ่งได้มีความพยายามที่จะทำกันมานานแล้ว

ดังนั้นการแก้ปัญหาลักษณะความไม่คล่องตัวและความไม่มีประสิทธิภาพในการบริหาร จึงจำเป็นต้องกระทำทั้งระบบและแยกออกมาจากระบบราชการโดยเด็ดขาด แล้วมอบอำนาจในการบริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ให้กับมหาวิทยาลัย อันจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระในการพัฒนาและบริหารตนเองที่สอดคล้องกับปรัชญาและจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยได้อย่างเต็มที่ แต่ทั้งนี้มหาวิทยาลัยที่มีได้อยู่ในระบบราชการนี้ ก็ยังคงมีความยึดโยงกับรัฐโดยตรง โดยจะยังคงสภาพความเป็นหน่วยงานของรัฐอยู่เช่นเดิม เพียงแต่มีอิสระในการบริหารและกำกับดูแลตนเองทุกด้านเท่านั้น

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดครั้งหนึ่งของระบบการบริหารมหาวิทยาลัยของประเทศไทย ซึ่งย่อมจะต้องมีผลกระทบต่อบุคลากรทุกประเภทในมหาวิทยาลัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อตัวบุคคล ผลกระทบโดยตรงที่เด่นชัดคือ

1. การปรับเปลี่ยนสภาพจากความเป็นข้าราชการไปเป็นพนักงานของมหาวิทยาลัย

2. การมีระบบการบริหารงานบุคคลใหม่ที่เป็นระบบที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดขึ้นเองเป็นการเฉพาะสำหรับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้นคือการพ้นจากระบบของ ก.ม. โดยเด็ดขาด

3. ระบบการจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการ จะแตกต่างไปจากระบบราชการ โดยจะมีการใช้ระบบที่เป็นของมหาวิทยาลัยเอง

4. การปรับเปลี่ยนสถานภาพหรือการถ่ายโอนเข้าสู่ระบบบริหารงานบุคคลใหม่นั้น จะต้องมีการประเมินที่เป็นธรรมและเหมาะสม ก่อนการบรรจุเข้าเป็นพนักงานของมหาวิทยาลัย โดยเป้าหมายคือการได้รับค่าตอบแทนและตำแหน่ง รวมทั้งภาระงานที่เป็นธรรมกันทุกฝ่าย

5. การจ่ายค่าตอบแทนจะเป็นไปตามบัญชีอัตราเงินเดือนที่จัดทำขึ้นใหม่ โดยเน้นการจ่ายตามคุณภาพและปริมาณงานของบุคคลเป็นหลัก ดังนั้นผลงาน ประสิทธิภาพ คุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการต่าง ๆ จะเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาอยู่ด้วย

ตัวอย่างผลกระทบต่าง ๆ ที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ อาจแตกต่างกันไปบ้างในแต่ละมหาวิทยาลัย แต่หลักการที่สำคัญก็คือการมุ่งรักษาคนดี ส่งเสริมคนเก่ง และพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรของมหาวิทยาลัย

ผลกระทบต่อระบบการบริหารอื่น ๆ

ระบบการบริหารอื่น ๆ เช่น การเงินการพัสดุ ทรัพย์สินและการบริหารงบประมาณ รวมทั้งการบริหารงานวิชาการจะมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมได้โดยอิสระ ภายใต้กรอบแห่งอำนาจหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย อันจะเป็นผลให้เกิดความคล่องตัว รวดเร็ว และประหยัด และได้ผลการดำเนินการที่คุ้มค่ายิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว การปรับเปลี่ยนสถานภาพของมหาวิทยาลัยไปสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลนั้น มีเป้าหมายเพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถกำกับดูแลตนเองได้โดยอิสระมากยิ่งขึ้น อันเป็นการสอดคล้องกับลักษณะของสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องการความคล่องตัวและไวต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ

(จากเอกสารหลักการและแนวปฏิบัติ มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลของสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย กันยายน 2541)
